

*Minner fra Vålerenga
i krig og fred
se side 3*

**JUBILEUMS
VANDRING**
se side 12

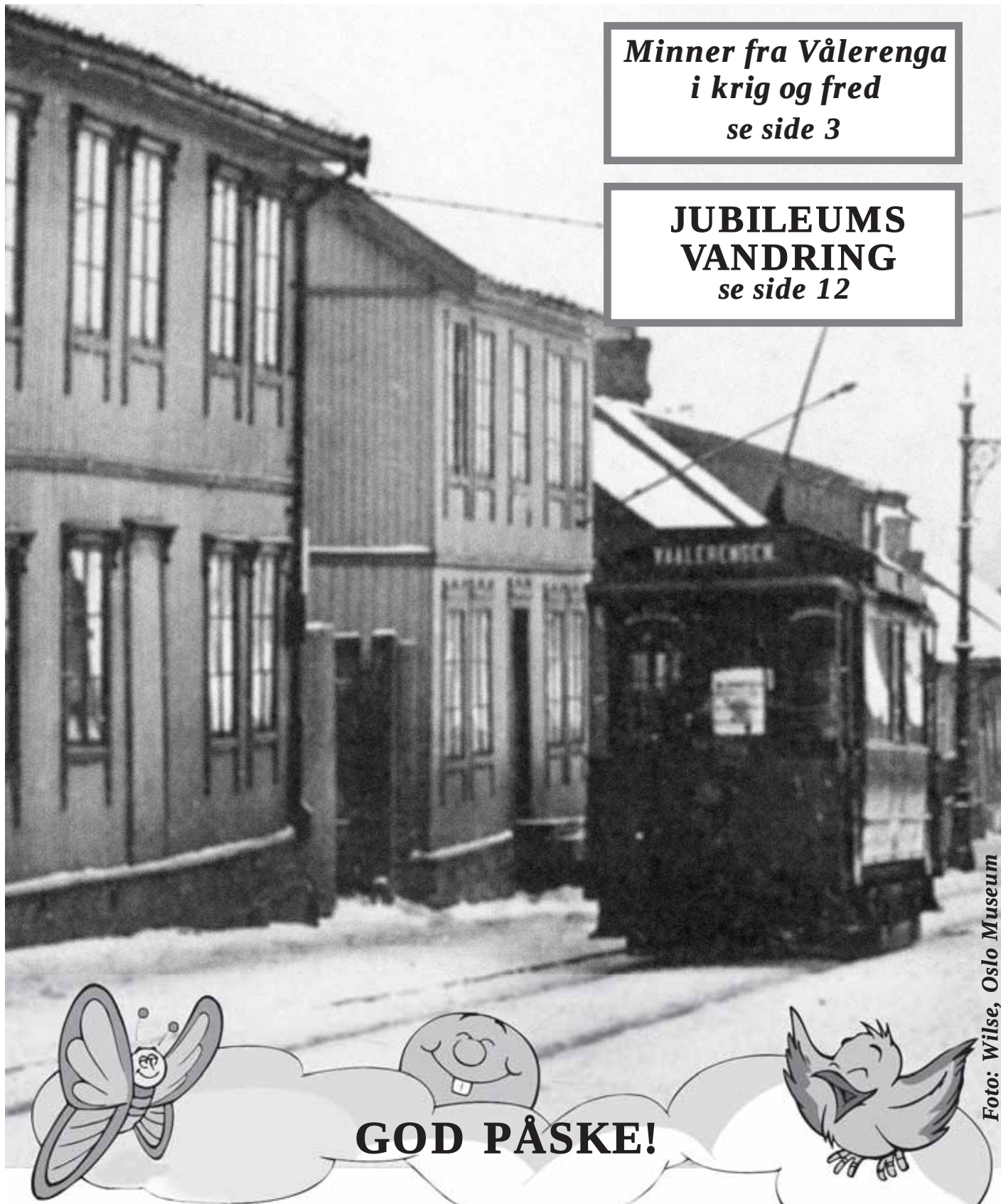

Foto: Wilse, Oslo Museum

GOD PÅSKE!

**Medlemsmøte med jubileumsmarkering tirsdag 17. april kl. 19.00.
i menighetssalen, Vålerenga kirke, side 10**

Gratulerer, 20 år i Vålerengas tjeneste!

Av Even Haugseth

Så er vi allerede flere måneder inne i det nye året. Det er ikke noe hvilket som helst år for oss i historielaget. Når denne medlemsavisen når postkassene deres, er det temmelig nøyaktig 20 år siden vårt første møte fant sted. Det var 1. april i 1992 at Kirsten Paaby og 6 andre møttes i det nyrestaurerte bydelshuset i Hedmarksgata 2. Deres ønske var at det måtte komme i gang aktiviteter i huset, og at noen tok vare på Vålerengas historie. Til å begynne med visste en ikke helt hvordan en skulle ta tak i dette, men en måtte begynne i det små og stake ut veien etter hvert som en fikk erfaring. Ideene kom. I jubileumsåret kan vi stolte se oss tilbake og konstatere at dette har vært litt av en suksess. Det har i løpet av disse 20 åra blitt lagt ned masse frivillig arbeid. Laget har tatt tak i den stoltheten folk fra Vålerenga har for bydelen sin og fått noe mer ut av dette.

Nå i mars hadde vi årsmøte. Der fikk vi en påminnelse om hvordan folk har stått på for laget vårt. Unni Granlund takket for seg etter hele 20 år i styret. Bjørn Granlund overlot etter samme antall år kassererjobben til en annen. Dette

sier noe om innsatsviljen og iveren etter å få til noe. Nå skal det sies at ingen av dem gir seg med dette. Unni vil fortsette som før på kjøkkenet, og vi vil kunne glede oss over de velsmakende vaflene og den duftende kaffen på arrangementene våre. Bjørn blir værende i styret som styremedlem, og han fortsetter å ta bilder og å holde styr på bildesamlinga vår. Samtidig vil vi sikkert også framover ha god bruk for han, som den altnuligmannen han er. Stor takk til dere begge!

Det er flere som fortjener blomster og takk for flott innsats: Ragnhild Strømme har vært vår sekretær de siste årene. Hun fortsetter som varamedlem i styret og er den som holder orden på kontoret, i arkivet og i fotodatabasen vår. Håkon Engh har vært styremedlem det siste året og fortsetter nå som sekretær. Per Haugen har vært vår trofaste revisor siden 2003.

Vi ønsker velkommen Anette Beichmann som revisor, og Gro Shakesby som kasserer. Tirsdag den 17. april vil vi gjerne markere jubileet vårt. Vi er så heldige at vi får besøk av en som både har røtter på Vålerenga og er en av landets dyktigste musikere. Det er Steinar Ofsdal som sørger for underholdningen denne kvelden, og det gleder vi oss til.

12. juni fortsetter vi jubileumsprogrammet vårt. Også i år har vi et samarbeid med Akerselva kultur- og teaterlag. Denne gangen har vi gått turer i Galgebergområdet og gitt manusforfatteren tips om ting som har skjedd der opp gjennom tidene. Det blir kjempespennende å være med rundt i gater og bakgårder når de spiller lokalhistorisk teater for oss igjen. Etter planen kommer vi til å møte teaterlaget igjen i 2013 når VIF skal feire sitt 100-årsjubileum på Vålerenga. Dette blir spennende! Apropos VIF i 2013, så leser vi i

Aftenposten at det ser ut for at Oslo Nye Teater jobber med å sette opp en forestilling i anledning jubileet. Handlingen kommer til å være fra Vålerenga. Selvfølgelig blir vi i historielaget nysgjerrige på hva vi kan bidra med der, så vi kommer til å delta på en del forberedende møter både til denne forestillingen og til programmet deres ellers dette året.

Som dere skjønner blir det mye som skjer framover, og styret kommer til å få det travelt. Vi har tidligere forsøkt å etterlyse flere som kan tenke seg å være med å lage medlemsavisen vår. Dette står fortsatt ved lag. Si fra til oss hvis du kan bidra med noe. Har du minner eller bilder som du kan tenke deg å dele med andre? Vil du helst slippe å skrive, kan vi ordne den biten. Eller kan du tenke deg å jobbe med avisen på en eller annen måte, hører vi svært gjerne fra flere. Det samme gjelder de som kan hjelpe til på møtene våre med å selge vafler og kaffe. Får vi en håndsrekning til å bære stoler inn i salen før møtet og sette dem tilbake etterpå, tar vi imot dette med takk. Vi vil også gi en honnør til alle som ga laget vårt Grasrotandelen når de tippet i 2011 (se siste side).

Vi sees til mye spennende framover. Vel møtt!

(Leder'n sykler hele året)

Minner fra Vålerenga i krig og fred

av Astri Sogn

Boligene for fengselsansatte i Jordalgata, antakelig på 1920-tallet. Fra Astri Sogns fotoalbum. Fotograf: Ukjent.

Jeg ble født i 1933, min bror Willy (Andresen) i 1936. Far arbeidet på Botsfengselet, og vi bodde i boligene i Jordalgata. Boligene besto av 4 gårder. I nummer 4, 6 og 8 var det 6 familier i hver gård, og i nummer 10 var det 4. Vi flyttet hit i 1938 fra en moderne OBOS-leilighet i Trondheimsveien 164. Det var stor forandring å komme til Jordalgata. Der var det vedovner, gammeldags vaskeri og ikke noe moderne bad. Det badet som fantes, ble fyrst med gass, og der var det så kaldt at vi brukte det som spiskammer, så det ble mest slitsomt for mor. Husleia var lavere, og far fikk kortere vei på jobb.

Til å begynne med bodde vi i tredje etasje i nummer 6. Senere flyttet vi ned i annen etasje. Der ble vi naboer med Ivar, Tor, Sverre, Berit og Terje Gundersen. Disse gutta er godt kjente fra ishockey og fotball. I åtter'n bodde flere fotballgutter: Brødrene Hellerud. De var lekekameratene til min bror Willy. Han var med i A.S.K. og gikk også en del på skøyter sammen med

Da boligene i Jordalgata ble bygget, gikk det ku i gata. Teglverksformann Ramberg ved Jordal teglverk som bodde i St. Halvards gate 52 (der hvor trafobygget nå ligger), hadde husdyr. Her hans datter Aslaug med kua på Jordal rundt 1930. Bilde lånt av Leif Kåre Kristiansen.

”Kupper’n”. Ellers var unga på ”Bygget” (Galgeberg 3) våre venner og skolekamerater. Ørnulf Boye Hansen bodde der, og han var jevn gammel med meg. Allerede som gutt, var han dyktig på fiolin. Willy var svært musikalsk, så far hadde ambisjoner for han. Ørnulf lærte han noe, og det gikk greit. Da han fikk en lærer, ble det slutt på øvinga. Han spilte etter gehør, og skalaene og notene var ikke interessante. Han stemte fela så den

sprakk.

Det var unger i alle alderstrinn i disse boligene, så det var alltid noen å leke med. Vi småjentene lekte med dokker, byttet glans, hoppet paradiset og hadde danseleker. Alle var med på Sistene, Blekkboks, Gjemsel og slo ball. Foran hver av boligene var det hager med popler, syrener, plen og et vakkert blomsterbed omkranset av grusganger. Hagene var forbudt område. Det passet vaktmester Røste

Utsikt fra stuevinduet i Jordalgata 6 på 1950-tallet. Trafobygget i St. Halvards gate 50 til venstre og litt av Galgeberg 3 til høyre. Bakerst St. Halvards gate 79. Fra Astri Sogns fotoalbum.

på, en sinna grinebiter som alle unga hadde respekt for. Porten var forsvarlig låst så ingen kunne komme inn. Derfor var det problemer når gutta og jentene slo ball i gata. Det var ikke noe biltrafikk der. Uheldigvis hendte det at baller fôr over gjerdet og landet i hagen. Av og til gikk det bra, men nåde den som ble oppdaget av Røste når en hoppa over etter ballen. Da vi flyttet til Jordalgata, kom vi rett ved siden av trappa som gikk opp mellom Galgeberg 3 og Veive-senets tomt. Der kjørte de ut med hester og vogner utstyrt med koster. Senere kom Elektrisitetsverket der. Da boligene i Jordalgata ble bygget, gikk det ku i gata. Før krigen var det nærmest bare løkker rundt. Det var ikke mange biler å se, bare hester. Jordal idrettsplass var bygget. Etter krigsutbruddet, kom den til nytte for okkupantene. Jeg husker med gru da en tropp med tyske soldater marsjerte taktfast og syngende forbi og sang: "Hai-li, hai-lo, hai-lo...". De hadde geværer og hjelmer. På Jordal slo

de seg ned, og plassen under tribunen ble til staller for de stakkars hestene deres.

Om vinteren ble det lagt is på tennisbanene og på løkka. Der fikk de første skru-skøytene prøvd seg. På slutten av krigen ble det is på selve idrettsbanan, og mang en time ble tilbragt der med lek og moro. Det var en 2-3 voksne jenter som drev med kunstløp der, og de ble beundret. Da krigen var slutt, fikk banen belysning. Musikken ble satt på, og mange gikk runde på runde med sin utvalgte ved å leie hverandre med skøytekalosjene.

På ettervinteren 1940 fikk jeg skarlagensfeber. Dette var en alvorlig sykdom den gang. De fleste kom på sykehus og ble isolert. Fordi vi hadde så stor leilighet, fikk jeg ligge hjemme. Barnesenga sto på mor og fars soverom. Hver dag tok mor på seg hvitt forkle og vasket med desinfeksjonsmiddel. Bror Willy gløttet bare på døra og kastet ting gjennom sprekken når han skulle gi meg noe. Etter 6 uker i senga fikk jeg være oppe 1 time.

Gjett om jeg var slapp? Dagen etter var 9. april 1940. Sola skinte inn i barnesenga. Plutselig gikk flyalarmen, og ei klokke kimte på kjøkkenet. Hele huset våknet. Dette betydde at alle mannfolka måtte løpe til Botsfengselet for å få fangene i kjelleren. I boligene var det kvinner og barn. Vi ble kledd på i en fart med varme klær og måtte ned i kjelleren. Vi satt inne på "Rulla". I den uvante situasjonen hadde jeg glemt stordokka mi. Jeg satt og fantaserte om hull i taket, og at dokka var ødelagt. Gleden var stor da "faren over"-signalet kom, og alt var i orden med dokka. Bryggepanna ble etter hvert fylt med vann, og senere ble det satt opp kasser med sand foran kjellervindue. Den skulle beskytte mot granatsplinter. Det hendte at vi fant splinter i gården. Dette var første gang vi satt i kjelleren, og det skulle bli mange flere besøk der nede. Vi ble stadig vekket om natta av flyalarmen, og med klappende tenner fikk vi på oss klærne og gikk ned der til "faren over"-signalet gikk.

Dagen etter – den store panikkdagen, hadde vi en avtale med Andersen i gården vår. Han var en av få som hadde bil på den tiden, og han skulle kjøre mor og oss unga til familie på Dokka. Vi hadde ikke kommet lenger enn til Nittedal, før vi ble stoppet av folk som hadde hørt om panikken inne i byen. Vi hadde heldigvis kommet av gårde tidlig. Vi kom til Dokka, og der var det fortsatt snø. Mor var redd jeg skulle få ettersyke. Vi var ikke lenge hos tante på Dokka, for en onkel kom med hest og slede for å kjøre oss lenger opp i bygda. Tyskerne var ventet. De kom. Folk ble arresterte og skutt. Tante og hennes gamle svigerfar var igjen hjemme på grunn av dyra. Det ble skutt tvers gjennom tømmerveggen og et hjørneskap på kjøkkenet. Et skytetårn ble plassert på et jorde i sentrum. Noen var nysgjerrige og brukte kikkert for å se ned på Dokka. Tyskerne i tårnet så det blin-ket i glasset og trodde det var mot-

Unga prøver skøyteisen på Jordal 1925-26. Her søsknene Per, Inger, Berit og Svein Eriksen fra Strømsveien 22. Noen hadde lengdeløpskøyter festet til skoa med remmer. De billigste skøytene var ikke forniklet og ble kalt "blikkspann". Andre hadde snabelskøyter med fin krøll på tuppen. Seinere kom skru-skøytene. Bildet er lånt av Inger Storaker Karlsen.

standfolk. De sendte skudd, og en mor med en baby på armen ble truffet. Babyen døde og mora ble såret.

TILBAKE I OSLO

I Oslo roet det seg etter hvert, og vi reiste tilbake. Jeg skulle begynne på skolen i august. Kari Berg i nummer 10 var like gammel som meg, og vi ble klassevenninner. Skolen vår hadde tyskerne tatt, så vi begynte på skole på Daghemmet i første etasje på Bedehuset. Der fikk vi Ragnhild Ulltveit Moe som lærerinne. Mannen hennes var prest. Det var 24 småjenter i min klasse. I friminuttene lekte vi med barna på Daghemmet. Fasilitetene var så som så, og det var utedo med 8-10 seter på rad og rekke. Sosialt. Verst var det når flyalarmen gikk, og vi måtte ned i fremmede kjellere. I Opplandsgata var det gammeldags steinkjeller. Veggene var sikkert 2 meter tykke. I 2. klasse fikk vi rom på loftet på Gamlebyen skole, for tyskerne hadde ikke tatt den enda. Vår nye lærerinne ble Tordis Haakedal. I

regning fikk vi ei sint, streng bergensdame: Fru Tranøy, i heimstadlære frøken Ingrid Nilsen og i håndarbeid frøken Kari Halvorsen. Vi hadde et utall forskjellige lærere, noen snille og greie, andre sinte plageåndere, som frøken Stein-næs. Hun gikk til korporlig avstraffelse og grep tak i elever som ikke regnet riktig og dytta de mot tavla så det sang. Vi var bar 9-10 år. Stort sett måtte det være flinke lærere som taklet forholda bra. Du verden, så mye vi lærte, og det sitter som spikret den dag i dag. Vi var på vandring under hele krigen: Bedehuset, Kolonihagen, Ingeborgs gate, sakristiet i kirken, prestegården, Renholdsverket i Kjøllberggata, Luseanstalten samt Møller & Larsen. Da krigen var slutt, gikk vi de siste ukene av 6. klasse på Tøyen skole mens Vålerenga skole ble pusset opp etter tyskernes bruk. I 7. klasse fikk vi det fineste klasserommet på Vålerenga skole med utsikt mot den vakre kirken og parken. Hver mandag hadde vi 7 timer husstell, og da måtte vi ta

trikken til Bolteløkka skole.

I 4. klasse var vi i sakristiet. Det var friminutt, og "Frøkna" vår, fru Hanna Nielsen, var borte i overlærerboligen hos frøken Holmboe. Den tjente da som lærerværelse. Plutselig gikk flyalarmen, og det regnet rundt oss med lysbomber. Vi så sperreballonger på himmelen – det ble full panikk. Noen løp hjem, noen inn i gangen på kirken, andre ramla og slo seg. Heldigvis gikk "faren over"-signalet. Fru Hanna Nielsen var vår klasseforstander til vi sluttet skolen. Hun og overlærer Herdis Holmboe sluttet samtidig med oss. Etter vi var ferdige med skolen, hadde vi i mange år kontakt med fru Nielsen. Hver 2. i måneden møttes vi hos henne i Herslebs gate. Vi hadde med mat som ble lagt på fat, og hun laget te. Dette fortsatte vi med i mange år, og etter hvert ble det mer sporadisk på grunn av jobb og annet. Vi hadde Sverre S. Amundsen som historielærer. Han ble senere overlærer på Kampen skole. I 1941/42 ble mange lærere arresterte, der-

Bygginga av Galgeberg 3 midt på 1930-tallet. Til venstre husrekka i Jordalgata. Fotograf: Ukjent.

iblant Amundsen. De fleste kom tilbake. Jeg har et minne i minneboka mi som han har skrevet, og hvor han har klebet inn et norsk flagg. Det var modig, men det var ingen av foreldrene til de 24 jentene i min klasse som var i NS. Vi brukte også i undervisningen ei bok med tegnet kart som han hadde skrevet. Den het "Eventyrreisa", og jeg har tatt vare på den. I Jordalgata er det et felt midt i gata som ikke var opparbeidet. Dette ble senere under krigen opparbeidet og delt opp i parseller. Det hadde tidligere vært jordbruksareale, og nå kunne folk dyrke poteter og grønnsaker midt i gata. Alt ble gjort for å skaffe noe spiselig. Om sommeren hendte det at det var tivoli på løkka. Siden det ikke var særlig mye som foregikk, var det alltid mye folk som gikk dit. Det var dårlig med klær og skotøy, så folk brukte sko-bespar. Det var en metallknott med 3 stifter til å slå under sålene på sko. Det hendte disse falt av. Da jeg var 10 år, fikk jeg ny sykkel. Den var satt sammen av DBS- og Diamantdelers og het Holmenkollen. Far hadde

sydd støvler til en som hadde sportsbutikk på Lysaker, og fikk sykkel til meg i bytte. Far fikk jobb med å lære meg å sykle, og turen gikk fram og tilbake i gata utafor. På grunn av sko-besparene punkterte jeg hver dag. Far lappet, men til slutt fikk jeg beskjed om å lære å lappe sjøl.

I Normannsgata lå Foss-gården. Der var det bakeri med høy pipe i bakgården. Selv om dette var langt unna, var lufttrykket så sterkt at pipa svaiet etter eksplosjonen på Filipstad. Foss drev utsalg med bakervarer og melk, og der sto gamle fru Foss. Under krigen var det ikke mye å få av noe av dette. Mor bakte brød av det mørke, fæle melet og blandet i poteter. Med svart melassesirup på syntes jeg det var godt. Det var ikke mye søtt å få, så det smakte for en jentunge i voksealder. En var stort sett sulten støtt. Baker Foss hadde også et lite lokale på Justis plass, og det fungerte som et lite konditori. Der var også åpent etter kirketid på søndager. Ovenfor Foss lå kolonialbutikken til Egner, og der jobbet Eugen sjøl og moren hans. De var bror og

mor til Thorbjørn Egner.

På den andre siden lå Køla-Pålsen. Der kjøpte vi kull, koks og ved. Butikkene som hadde fryseskap, fikk digre isblokker derfra. Litt lenger ned lå arbeidsstua for barn. I gården nedenfor bodde to tvillingjenter, Lise og Berit Haug, som var like gamle som meg, og søsteren Liven. I kiosken nedenfor solgte de under krigen fiskepølser og is som var laget av farget vann. Dette var jo stort, for det var ikke noe annet å få. På hjørnet mot Åkebergveien lå frukt- og grønnsakbutikken til Huseby. Der sto jeg mang en gang i kø for mor når Huseby en gang i mellom fikk inn noe frukt og grønt. Normannsgata var bratt, og om vinteren akte vi på ski og kjelke. Gutta laget seg "fly" av planker og gamle skøyter og lå på magen og styrte. Det fantes nesten ikke biler og ingen bensin, så de få bilene som var, hadde vedgassgenerator. På Justis plass var barberer Knutsen. Jeg husker best gamle Knutsen som drev bokhandel hvor vi kjøpte bokbind, viskelær, pennesplitter og blekk. Han var alltid så koselig og blid. Det var rart da han

begynte å bli syk og måtte gi seg. Ved siden av Knutsens hus bodde familien Samsing. Hvem har ikke hørt om brødrene Samsings kjøring på motorsykkel på "Dæl'enga"? De var kjendiser samtidig med Basse Hveem. Boka "Vålerenga – bydel med sjel" beskriver veldig godt resten av området rundt Galgeberg.

KIRKEN OG PRESTENE

Det var Mjørud som var prest da jeg vokste opp. Hans datter Unni var dirigent og startet opp Vålerenga Pikelagskor. Der var jeg med fra jeg var 10 år. Vi hadde øvinger i prestegården, i det samme lokalet som ble brukt som skole. Vi lærte mange vakre sanger. Etter øvelsene var det skummelt å gå hjem, for det var mørklegging. Jeg løp hele veien og kom ganske oppskjørtet hjem. Vi var litt redde, for det gikk rykter om "Den sorte dame". Det var en eller annen som hadde kledd seg i mørke klær og gikk på stylder. Vi syntes vi så henne overalt i mørket. Vi hadde selvlysende merker på armen eller nåler som var små figurer. De varmet vi på lyspæra for at de skulle bli selvlysende. De inneholdt fosfor. Da prestens mellomste datter, Åse, skulle gifte seg i Uranienborg kirke, møtte hele koret. Vi sto oppstilt med hvite bluser og sorte skjørt nedover i den vakkert pyntede kirken. Da bruden ble ført innover av sin far i pretekjole, sang vi bryllupsmarsjen. Han skulle også vie brudeparet. Til slutt gikk koret fram og sang "Å leva det er å elska" for brudeparet. Dette var en stor opplevelse. Jeg ble konfirmert 5. desember i 1948 av presten Skullerud. Mjørud var svært gammel og syk på denne tida. Vi var 44 konfirmanter. Kan ikke se i boka om Vålerenga at Skullerud er nevnt. Han var der ganske lenge. Da min bror ble konfirmert, hadde Kirsebom kommet. Han viet meg og min mann Alf i 1960. Alf døde dessverre av kreft i 1995. Vi måtte selvfølgelig takke Astri for denne flotte og interessante histo-

rien, så vi tok like godt en telefon til henne på Dokka. Hun hadde mer å fortelle, så det ble en lang samtale. For den som ikke har opplevd verken 30-åra eller krigen, blir en nysgjerrig på hvordan det egentlig var den gang.

Astri fortsatte å fortelle om barndommen ved Galgeberg. Hun husker at de lekte på tomte ovenfor nr. 3, der hvor bl.a. trafobygget senere er blitt bygget. Der hadde de den gang begynt å bygge et svømmebasseng. Antakelig var dette det som skulle bli "Østkantbadet". Vi har tidligere hørt at en av valgkampsakene til Arbeiderpartiet i 1937, var at de ville bygge et slikt bad der. De små, gamle trehusene øverst på denne siden av St. Halvards gate ble visnok revet for å gi plass til dette bygget. Nytt for oss var at de hadde begynt å bygge dette badet. Antakelig stoppet arbeidet med det opp da krigen kom. Flere barn i nabolaget til Astri skadet seg da de lekte i det uferdige bassenget.

Det var også en stor stabel med rør som lå der, og de var spennende å krabbe inn i for unga.

En gang da hun og ei venninne var på Kampens Bad, gikk flyalarmen. Venninna bodde i Hedmarksgata og hadde kort vei hjem. Astri syklet av gårde på grusen og tryna skikkelig. Så bar det ned trappa fra Hølands-

gata til Jordal. Da hun kom hjem blodig og møkkete etter velten, hadde ikke mor en gang hørt flyalarmen, for broren spilte grammofoon så høyt.

Under krigen husker hun en nabo-gutt som het Jan og bodde i et av de store trehusene i Normannsgata på andre siden av gjerdet. Hans familie hadde stor hage med både grisehus og gris. Det var stor stas når han kastet gråpærer fra et stort pæretre over gjerdet til Astri.

I de glade frigjøringsdagene i 1945, dro hun og ei venninne ned på Karl Johan og ble med på feiringa. De frie russerfangene var også med på den. Jentene hadde med seg ei lita notisbok, og i den skrev russerne navna sine med "rare" bokstaver. Så sang de for jentene.

Det er mangt en husker fra en var barn. Astri var i butikken hos Foss i Normannsgata, og der hadde de "forundringskuler". De hadde kakao utenpå, og når en sugde på dem, skiftet de etter hvert farge.

Takk til Astri Sogn for at du deler dette med oss!

Det er sikkert flere som har noe å fortelle og som kan deles med andre. Nøl ikke med å si fra. Hvis du ikke vil skrive selv, kan vi ta en prat med deg, så får vi mer å skrive om i "Mer gammelt enn nytt" framover.

Even Haugseth

Huset ved Åkebergveien som fikk adresse Galgeberg 1. Her holdt barberer Knutsen til. Senere tok Erik "Såpa" Knutsen over, og han var far til selveste "Shampo". Da huset ble revet, flyttet "Såpa" over på andre siden av gata. Til høyre Normannsgata 2 hvor Astri sto i kø under krigen for å få kjøpt frukt og grønt hos Huseby. Bilde lånt av Erik Knutsen.

ETTERLYSNING?

Husker du krakken på SOTAHJØRNET? – VIF's første "klubblokale" av Jan Hellerud

Sotahjørnet – på hjørnet der Strømsveien og Etterstadgata møtes - er viden kjent som møteplassen for VIF's ivrigste supportere før og etter fotballkamper helt fra foreningens tidligste år. Her – i dette "gatas parlament" tett inntil Sota kafe - ble taktikken diskutert før kampen og dommen usminket avsagt etter kampen. Det var forøvrig på Sota kafe at sammenslutningen av "Olymp" og VIF ble beseglet i 1918: En begivenhet som fikk avgjørende betydning for Idrettsforeningens fremtid både på og utenfor idrettsbanen, slik John F. Larsen, Vålerengguttens mangeårige redaktør, skrev i 1953. Selv om hjørnet for lengst har mistet sin betydning som samlingssted, er uttrykket "klubben fra Sota" fortsatt en viktig del av VIF's, Vålerenga fotball – og bydelens historie - noe Oslo Byes Vels minneplakett på husveggen minner oss om .

BRONSEGRUPPE

For ytterligere å stadfeste hjørnets historiske betydning og status, vil det under VIF's 100-årsjubileum i 2013 bli satt opp en bronsegruppe i hjørnets umiddelbare nærhet. Skulpturen blir utført av kunstneren Merete Bua og vil synliggjøre stemningen når ivrige patrioter møtes i livlig diskusjon.

KRAKKEN

På hjørnet sto det i riktig "gamle dager" en krakk: På motsatt side av Sotakafeen i Etterstadgata - antagelig på holdeplassen for nordgående trikker. Krakken var en viktig del av hjørnet. riktig en "lugebenk". Det kommer klart til uttrykk i sangen som VIF-formannen Oscar Karlsen skrev i 1921:

Jan Hellerud ved avdukinga av Oslo Byes Vels blå skilt på Sotahjørnet i mai 2007. Foto: Jarle Teigøy.

"Ta deg en tur bort på hjørnet – der hvor krakken står, så kan du få høre kritikken om alt som foregår". Av sangen fremgår det at det er "Kristiania kommune som har gitt oss krakken".

NOEN SOM HUSKER KRAKKEN?

Vi henvender oss til Historielagets medlemmer og spør: Er det noen som husker krakken? Hvordan så den ut? Hvor lang var den? Er det noen som har et gammelt bilde av den?

Alle opplysninger mottas med takk av medlemsavisens redaksjon , styret i Vålerenga Historielag eller til prosjektleder for bronsegruppen: jan@hellerud.net

Diskusjonen om hvordan denne krakken så ut, og hvor lang den egentlig var, går videre. Det har allerede kommet inn noen svar og kommentarer om dette, men vi trenger DIN hjelp for å finne det endelige svaret. Si fra til oss dersom du vet noe om dette.

Oppturer og nedturer ble risset inn i krakken med kniv

av Bjørn Arild Gjerdalen

VIF var lenge kjent som Laget fra Sotahjørnet. Nå er den gamle bygningen på hjørnet av Etterstadgata og Strømsveien borte, men miljøet rundt kafeen vil alltid stå skrevet i Vålerengas historie.

Frithjof Waldemar Klemper

var fra Totengata, rett nedenfor Sotahjørnet, og var fast inventar på kafeen. Både inne og ute var han med på diskusjonene som gikk høylydt både før og etter fotballkampene.

Norsk fotball har igjennom årene hatt sine flotte originaler, Klemper'n fra Vål'enga var en av disse. Historiene om ham er utallige.

Klemper'n hadde vært til stede på alle VIF sine kamper siden 1945, men aldri sett en hel kamp. Det hadde han ikke nerver til. Jeg husker at Klemper'n sto og ljugde og minnes fra Sotahjørnet i forbindelse med cupfinalen i 1980. Navnet Sotahjørnet har sin særpregede opprinnelse ifølge Klemper'n, mannen til en av damene i kafeen var feier, og derfor ble det Sotahjørnet.

”Utenfor Sota sto det en krakk – nesten 20 meter lang. Man måtte være tidlig ute for å sikre seg plass her. Det var smått stelt på Vål'enga den gang”, fortsetter Klemper'n, ”det var ikke mye å foreta seg utenom fotballen. Derfor kunne det samles bortimot 100 mennesker på Sotahjørnet etter en Vål'engkamp. Ble det tap, var det ikke mange av spillerne som turde vise seg, men krakken kunne fortelle mye”, sier Klemper'n og han fortsatte: ”Her ble nemlig resultatene risset inn med kniv, og spil-

Joda, vi har noen som husker denne krakken på trikkeholdeplassen i Etterstadgata. Den var lang, 20 m er ikke umulig. Noen detaljer har vi dessverre ikke, og enn så lenge heller ikke noe bilde av den. Det nærmeste vi kommer er dette bildet av vogntoget 85 og 507 ved stoppstedet i november 1967, siste vinteren med linje 6 og Etterstadtrikk. Bildet skal være tatt i desember 1967. Bildet er tatt av Ole Mjelva. Krakken skal da skjule seg bak dette toget.

Med vennlig hilsen Sporveismuseet
Bjørn Andersen

Klemper'n fra Totengata var god til å ljugde, og hadde ikke nerver til å se en hel VIF-kamp. Bilde fra boka "Fra Sotahjørnet til Bohemen".

lerne som hadde levert en dårlig kamp, fikk sitt pass påskrevet. Den som hadde levert en praktkamp, fikk også risset inn navnet. Det sto mye å lese på denne krakken, men

**Medlemmene invite-
res til historielagets
20-årsjubileum
17. april 2012
Kl. 19.00 i
menighetssalen,
Vålerenga kirke.**

**Kom og opplev en av Norges
mest kjente og markante
musikere gjennom de siste
tiårene: Steinar Ofsdal.
Mest kjent er han for sitt
flotte fløytespill. Og attpå til:
Vi får også høre litt om
Steinars røtter på Vålerenga.
Gratis kaffe og kaker.**

VÅLERENGA HISTORIELAG

Leserbrev:

I siste medlemsblad (nr. 4, 2011) skriver Sidsel Nachtstern om "Peik og jeg" og henviser til Vålereng-gata. Jeg er omtrent 100% sikker på at dette var i Danmarks gate 46,

hvor drosjeeier Krogvold var hus-eier og bodde i 2. etasje. Mine be-steforeldre på morsiden, Julie og Karl Kristoffersen, bodde i 1. eta-sje. Min mor, Gudrun Kristoffer-sen, med 2 søsken vokste opp der. Hun ble senere gift med Einar Wi-beto som bodde i Danmarks gate 48, og hvor min ene kusine på fars-siden fortsatt bor.

Paret Krogvold var barnløst, og hadde en harehund som hette Peik, noe jeg husker godt. Det kan ikke være 2 drosjeeiere i strøket med en hund med dette navn.

Min mor, Gudrun Wibeto, døde i 2008 nesten 97 år gammel. Hun jobbet forøvrig på Eskefabrikken på Vålerenga i mange år under en svenske som hette Ståhl, og som ble kalt "slavedriveren". Hun slut-tet da Eskefabrikken skulle flytte til Lillestrøm, for dit var det lang

vei den gangen. I tillegg var hun også gravid med meg. Vi flyttet inn på Etterstad i 1949 i gamle blokk 13, og i Hvitblokkene da jeg var 3 år gammel, etter å ha bodd 3 år på Røa i tyskerbrakke. Min far døde forøvrig av lungekreft i 1958 bare 58 år, noe som skyldes at han job-bet i støperiet på Aker Verksted. Dette ble nedlagt senere da Ar-beidsmiljøloven kom.

Med vennlig hilsen
Henning Wibeto

Hei.

Det er såpass lenge siden at jeg husket det som Vålerenggata. Hvis det var Danmarks gate, er det sikkert riktig.

Det stemmer at det var Krogvold de het.

Fint at det blir rettet.

Hilsen Sidsel Nachtstern

VAAARME PØLSEEER!!!

Historielagets fotograf og alt-mulig-mann Bjørn Granlund besøker ofte brukt- og loppe-markeder. Han har en spesiell evne til å finne ting fra Vålerenga, slik som denne pøl-sekoker'n fra Kjøttspesialen i Totengata 2. Det ble auksjon og budrunde, og det var mange som ville ha den, så dessverre ble den ikke hans. Synd, så vi får nøye oss med bildet som

han sikret seg av den. Huset er Totengata 2 før brannene 6. september 1976 som gjorde at annen etasje på huset ble revet. Kjøttspesialen drev videre i det da enetasjes huset en stund etter det. Er det noen som vet hva dama som sto i Kjøttspesialen het? Hun var viktig for flere av "de tørste" på Vålerenga. De var dårlige betalere. For å kunne få kjøpt mat hos henne, måtte de deponere en viss sum penger hos henne en gang i måneden når de hadde hevet trygden sin.

Så kunne de hente mat der helt til neste trygd ble ut-betalt. En fin ordning for alle, ikke sant?

Gi oss gjerne beskjed hvis du vet hvem hun var. Hadde hun et kallenavn?

I anledning Vålerenga Historielags 20-årsjubileum inviteres medlemmene til gateteater på Vålerenga og Kampen med Akerselva kultur- og teaterlag 12. juni kl. 18.00

Frammøte: Hjørnet Jordalgata/Normannsgata ved REMA1000

Denne gangen har Vandrehistoriene fra Kampen og Vålerenga undertittelen "Kamp på kamp på Kampen og Vålerenga".

Og ja, det har vært mang slags kamper å vise til.

Mange kjenner sikkert til kampen mot den patriarkalske lederen Onsum på gamle Kværner Brug, men det har også vært kamper mot dårlige kår, fyll og fornedrelse.

Det har vært kamper mot bordeller og kamper for bommen på Galgeberg.

I anledning Egner-jubileet, får vi et tilbakeblikk på et kjent, lite stykke, men vi kan vel ikke røpe alt?

Forestillingen er gratis for medlemmene, men vi sender rundt hatten slik at teatergruppa får kjærkomne kroner i sin kasse. La deg rive med, så sees vi i juni!

Teaterlaget planlegger samme forestilling 13., 14. og 15. juni kl. 18.00.

De selger da billetter på stedet.

Vi hjelper til med vakter under alle forestillingene, og hører gjerne fra de som kan stille opp på det. Takk!

Kjente scener for de som var med på fjorårets teatervandring med Akerselva kultur- og teaterlag. Foto: Bjørn Granlund.

Medlemsmøte tirsdag 31. januar 2012

av Håkon Engh

Møtet fant som vanlig sted i me-nighetssalen. Dagens tema hadde tydelig vekket manges interesse, og Even Haugseth kunne ønske velkommen til en fullsatt sal. Deretter orienterte han kort om halvårets videre program:

- Årsmøtet tirsdag 6. mars.

- Neste nummer av medlemsbladet. For fremtidige numre etterlyser vi interesserte medlemmer til å delta i en redaksjonskomité. Frivillige ønskes hjertelig velkommen!

- Vår nettside må også fylles med aktuelt og gode, gamle historier. Også her etterlyser vi frivillig hjelp.

- I år kan historielaget feire sine første 20 år! Etter en litt trang fødsel og beskjedne barndom, kan vi nå med glede konstatere at "barnet" har vokst seg stort og levedyktig og i høyeste grad "oppegående"! Jubileet vil bli markert på medlemsmøtet 17. april.

Nok en gang ble salen full.

Denne gang var det Tor Edvin Dahl som ga oss en underholdende og interessant kveld.

Foto: Bjørn Granlund

"Min bestemor elsket Synnøve Finden".

Kveldens hovedgjest, forfatteren Tor Edvin Dahl, ble introdusert og ønsket velkommen. Han har selv har sterk tilknytning til Vålerenga. I dag bor han i det gule huset i Danmarks gate 41, kalt "pultosten", fordi Synnøve Finden og hans mormor i sin tid drev produksjon av pultost der. Engasjert, humoristisk og levende fortalte han den spennende historien om sin mormor, Pernille Holmen, og hvordan skjebnen brakte henne og Synnøve Finden sammen. Dette var i depre-

sjonens og arbeidsløshetens tid i 1929. Pernille var en fattig enke med en datter å forsørge. Datteren Evy, ble senere Tor Edvins mor.

Hele historien kan man lese i Tor Edvin Dahls bok "Min bestemor elsket Synnøve Finden" (Kagge Forlag, 2010). Boka: "Vålerenga, bydel med sjel", utgitt av Vålerenga Historielag på Orion Forlag i 2002 har også viet et kapittel til denne delen av vår industrihistorie.

Klassebildet: Klasse1a/j 1957/58 Vålerenga skole

Vi har fått et hyggelig leserbrev fra Berit Edel Thiis. I den konvolutten lå det også et nytt klassebilde til samlinga vår. I og med at vi vil gjøre det til en tradisjon å ta med ett av de mange bildene i hver medlemsavis, setter vi det likegodt inn med en gang. Berit må ha god husk, for det mangler bare 1 av navnene på klassevenninnene hennes. Kanskje noen andre kan hjelpe oss med det siste navnet? Her ser vi de søte førsteklassejentene på kirketrappa.

Fra venstre, bakerst:
Mona Døhlen, Aashild Sørheim, Else-Marie Brekke, Hanne Grenager, Berit Edel Wiik (senere Thiis) og Solbjørg Stenbakken.
I midten: Una Birgit Svamo, Kjersti Eriksen, Liv Bryne, Evy Sæterhagen, Lisbeth Wold, Berit Bjerke, Kirsten Grønsberg, Berit Knutsen og Grethe Nilsen.

Foran: Inger Torjussen, ?, Edith Sommerfelt, Elisabeth Eitvedt, Ellen Schilling, Anne-Marie Nes, Liv Haave, Sissel Brodahl og Vigdis Knudsen.

"Frøken" Unni Mjørud er det nok flere husker. Disse jentene var så heldige å ha henne de 3 første åra, før hun giftet seg og flyttet ut av byen.

Navn på klassebildet i

"Mer gammelt enn nytt" nr. 4, 2011:

Øverste rad fra venstre:
Else Andersen, Tone Lille Johansen, Terje Jacobsen, Gunnar (Andresen?), Bjørn Tykkhelle (?), Torfinn Haugen, Ernst Becker og Bjørnar Bjørnholt.

Midterste rad fra venstre:
Kai Torsæter, Elin Hansen, Rune Johannessen, Svein Saltrød og Geir ?.

Nederste rekke fra venstre:
Dag ?, Anne Marie (Mia) Paulsen, Bente Pettersen, lærer Sigurd Jenssen, Per (kalt Perry) ? og Rolf Kjølmoen.

Takk til Anne Marie som nå heter Syvertsen for navnene! Hvis noen har flere opplysninger om navnene, hører vi gjerne fra dere.

I bestemors fotspor over 100 år etter

av Jarand Stavland Groven

Denne historien startet i oktober 2011 da historielaget mottok en henvendelse på e-post fra Dana Beard i USA. Hun hadde funnet sin egen bestemor Amanda Johansen i folketellinga for Kristiania i år 1900, og da bodde hun i Vaalerenggaten 57 sammen med brødrene og foreldrene. Nå ville Dana høre med oss om huset fortsatt sto der, for hun ville bli med mannen sin som skulle på reise i jobben til Oslo. Even Haugseth fra historielaget møtte de to på Kafe Eno og ga dem et innblikk om hva Vålerenga var på den tida. Så ble det spaseretur opp til huset og videre forbi Kampen kirke hvor hennes bestemor var døpt og konfirmert. Der var det mørkt, så de fikk ikke se kirken innenfra. Turen endte opp på Tøyen senter, nettopp der hvor bestemoren var født.

Dana Beard ville gjerne ha flere brikker på plass i slektspuslespillet sitt. I januar kom hun tilbake, og jeg møtte Dana i Kampen kirke sammen med hennes mann og en frivillig som hadde stilt seg til disposisjon på kirkens vegne. Dette ga Dana og Dan muligheten til å stille

spørsmål, og jeg var med som tolk. Amanda Johansen ble født og konfirmert mens familien bodde i Sørligata 52, som er der hvor Tøyen senter ligger idag. De sognet derfor til Kampen kirke. I 1916 utvandret hun til USA, og i 1919 giftet hun seg i staten Montana. Dana og Dan bor i dag i staten Maryland utenfor hovedstaden Washington. Kirken var så flott å se denne janu-

ardagen, for vintersola kom sivende inn gjennom vinduene. Amerikanerne fikk stilt mange spørsmål og fikk med seg mye informasjon i bagasjen hjem. Etter kirkebesøket trasket paret videre mot Vålerenga for å se på huset i Vålerenggata nok en gang, og bydelen viste seg fra en av de mange flotte sidene den har. Vellykket var det nok.

Dana og Dan Beard sammen med omviser Edvard Krogh Christensen (i midten) i Kampen kirke.
Foto: Jarand Stavland Groven

Slik så Vålerenggata ut da Amanda Johansen bodde der. Trikken kom til Vålerenga i 1900, og her er den rett utenfor huset i nr. 57. Foto: Wilse, Oslo Bymuseum.

Dana Beard foran huset i Vålerenggata 57 hvor hennes bestemor bodde i år 1900. Foto: Dan Beard.

Publikasjonsnr.:
ISSN 1890-9094

Vålerenga Historielag
Hedmarksgata 2
0658 Oslo

Vålerenga Historielag
på internett:
e-mail: epost@valerenga.org

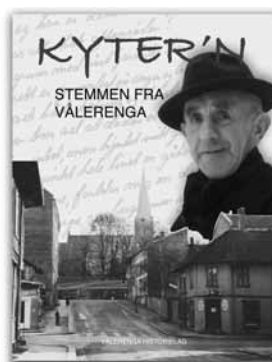
Hjemmeside:
<http://www.valerenga.org>

Bankkonto: 0530 04 78222

SALGSTORGET

Fra Sotahjørnet til Bohemen og
Vålerenga - bydel med sjel
dvd-er Kr. 150,- pr. stk.

To dvd-er om Oslos historie
kr 200,- Utgitt av Fellestrådet for
historielagene i Oslo

Kyter'n-boka Pris Kr. 100,-

Styret i historielaget:

Leder:
Even Haugseth
Nestleder:
Knut Roar Westbye

Kasserer:
Gro Shakesby

Sekretær:
Håkon Olav Harald Engh

Styremedlem:
Bjørn Granlund

Varamedlem:
Bjørn Arild Gjerdalen

Varamedlem:
Thordis Kjærstad

Varamedlem:
Ragnhild Strømme

Husk å kjøpe
kalenderen for 2012

Pris kr. 70,-

Arbeidsgrupper

Bildekalender:
Kontakt: Even Haugseth
Mobil 938 01 902
E-post: leder@valerenga.org

Fotogruppe:
Fotografering, innsamling og
avfotografering av bilder:
Kontakt: Bjørn Granlund
Mobil: 901 80 290
E-post: foto@valerenga.org

Idrettsgruppe:
Om bydelens idrettsmiljø
Kontakt: Bjørn Arild Gjerdalen
Mobil: 909 19 250
E-post: bjorngjerdalen@yahoo.no

Medlemsavisa:
Fred-Arild Ruud
Mobil: 936 65 243
E-post: freda@broadpark.no

Støtt oss via Grasrotandelen:

Hvis du tipper, spiller lotto eller
joker og vil gi overskuddsandelen
til Vålerenga Historielag, klipp ut
og ta med kortet og vis det til
tippekommisjonen.
Husk å ta med strekkoden på nytt
dersom du fornyer tippekortet.
Takk for støtten!

Arrangementskalender vår/sommer 2012:

*Medlemsmøte med jubileumsmarkering tirsdag 17. april
kl. 19.00 i menighetssalen, Vålerenga kirke.*

*Jubileumsvandring med gateteater tirsdag 12. juni kl. 18.00
frammøte: Hjørnet Jordalgata/Normannsgata ved REMA 1000*

HUSK Å NOTERE DETTE I KALENDEREN!

JEG

STØTTER

VÅLERENGA HISTORIELAG

Organisasjonsnummer: 890364462

GRASROTANDELEN